

בלבבי

“זכרנו לחיים”
שיש בהם
חיות!

בלבבי משבן אבנה

השיעורים של הרב זמינים ב"קול הלשון"

073.295.1245 | ישראל | 718.521.5231 USA

חיים בעלי משמעות, לא חיי בעל-חי

נמצאים ימים ספורים לפני יום הדין, ונפתח במשל.

היה אדם שבערב ראש השנה ערך לעצמו רשימה, מה הם צרכיו לשנה הבאה עליו לטובה, כדי שלא ישכח מה עליו לבקש בראש השנה שה' ימלא כל משאלות לבו לטובה. היתה לו רשימה מסודרת: פרנסה, בריאות, ילדים מחונכים וצדיקים, ועוד כהנה וכהנה בקשות שונות.

שלושה ימים אחרי ראש השנה מודענו נפטר! הוא לא חולה, את הפרנסה שביקש ויקבל - הילדים ירשו, וילדיו יגדלו בעז"ה לתורה ויראת שמים - אבל יתומים.

כיצד ארע הדבר?

הוא ביקש הכל, אבל הוא לא ביקש חיים! ממילא, הוא לא יהיה חולה, תהיה לו פרנסה בשפע, וגם הילדים יגדלו מחונכים וצדיקים - אבל בלעדיו!

כי הדבר הראשון שאדם צריך לבקש עליו הוא - חיים! אחרי שיש לו חיים, יבקש גם פרנסה, בריאות וכו' כדי שלא יסבול ויוכל למלא את יעדו, אך כאמור כל זה רק אחרי שזכה לחיים עצמם.

ואכן זו בקשתנו בראש השנה: "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכתבנו בספר חיים למענך אלקים חיים". אמנם זאת עלינו להתבונן ולהבין: מה הכוונה "חיים"? לחיות ולא למות? גם הסוסים והאווזים חיים. האם מישהו רוצה שה' יתן לו חיות של אווז או של סוס? "כתבנו בספר החיים" יחד עם כל האווזים... אף אחד לא רוצה! רוצים אנו חיים בעלי משמעות.

אם כן, כשמבקשים "כתבנו בספר החיים" ולאחר מכן ביום כפור - "חתמנו", לא לחיי בהמה ועוף כוונתנו. אנחנו רוצים חיים של בן אדם.

והיכן היא אותה כתיבה וחתימה? האם יש בשמים ספר עבה ובו רשומים שמות כל ברואי עולם? ברור שאין שם עט ואין שם דף, ולא רשמים שם דבר מבחינה גשמית. בפשטות זהו ספר רוחני וגם הכתיבה - רוחנית היא.

אבל המגיד ממזריץ' היה אומר, שהכתיבה והחתימה הם בלב האדם. שכן, חיותו של האדם היא בלבו. כאשר הלב מפסיק לפעול האדם מוגדר כמת. "כתבנו לחיים" - מבקשים אנו חיים שייכתבו על לוח לבנו.

כדי להבין את העומק הטמון בדברים, נתבונן על השנה שעברה ונראה מה רוצים אנו לשנה העתידית.

בקשה על החיים עצמם ועל החיות

כל דבר זקוק לחיות. אם אין לו חיות הוא מתבטל, הוא לא קיים. הצמח צריך השקיה בכדי לצמוח, הבעל חי זקוק למזון ומים בכדי לחיות וגם האדם צריך ללכת חיות בכדי להתקיים. כשנבוא להתבונן מה נותן לנו חיות, נחלק זאת לשני חלקים: ישנה חיות הנותנת לנו את הקיום וישנה חיות של תענוג. בכדי להתקיים, לכאורה די לו לאדם ב"פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה". הוא יתקיים, לא ימות.

אדם שינסה לעשות זאת בפועל, ולא בהדרגה, לדוגמא: הוא רגיל לאכול כל יום שלוש סעודות: בבוקר - שלושה סוגי גבינה, בצהריים - ארבעה סוגי בשר ובלילה דומה לזה, ויום אחד ינסה לעבור במעבר חד לאכילת פת במלח ומים במשורה - הוא יגיע לשגעון גופני. למה? הרי הוא אוכל?

כי החיות שלנו מורכבת משני חלקים: חיות של קיום, שהגוף צריך מזון, וחיות של תענוג. אדם שאין לו נקודה של תענוג בחיים - ימות! אין מושג של אדם החי בלי עונג.

אלא מאי, שלכל אדם יש בחירה מהיכן לשאוב את התענוג. יש אדם השואב את התענוג ממאכל מסוים, יש השואב את התענוג מקריאת ספר, חבירו שואב את העונג מניגון שובה לב, ואדם מרומם יותר מקבל את התענוג שלו מהתורה הקדושה, מהמצוות ומהקשר לבורא עולם.

כל יום יש לאדם איזשהו עונג. אצל האדם הממוצע העונג בא מאכילת מאכל טעים, מעט כבוד ומחמאות, ובמקרה הטוב עוד כמה ריגושים חיצוניים של עולם החומר - זה התענוג שיש לו בחיים. אבל אנחנו לא אנשי הרחוב. אנחנו מאמינים בני מאמינים שאת התענוג עלינו לינוק מבפנים, לא מהעולם החיצוני.

אך נתבונן: אדם קם בבוקר, מתפלל תפילת שחרית ובסיומה ניגש לאכילת ארוחת הבוקר. ב"ה הוא לא אוכל פת במלח בלבד, הוא אוכל יותר. עתה שיתבונן לעצמו, עם יד על הלב: ממה הוא באמת יותר מתענג - מהתפילה או מהאוכל?

הרי אם הוא יהיה פטור מלהתפלל מדין אונס, הוא עסוק במצוה, כגון שאשתו ילדה והוא לקח אותה לבית חולים ועליו להיות לידה. הוא מקיים כעת מצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים, אסור לו להפסיק, הוא פטור מהתפילה לדינא. לא מחמת שוגג ולא ח"ו מזיד. הוא פטור באמת בגדרי ההלכה. במצב הזה הוא באמת יותר על התפילה באותו יום.

לעומת זאת בנוגע לארוחת הבוקר, גם אם מדינא יהיה 'פטור' מאכילתה - הפטור לא יעזור לו כלום. במציאות הוא מוכרח את האוכל על מנת להתקיים!

כשבאים לבקש חיים בראש השנה, "כתבנו לחיים", מבקשים אנו שני חלקי החיים: א. את החיים כפשוטם, שנזכה לאריכות ימים ושנים, ולא ניכתב בספר ההפוך ח"ו. ב. שתהיה חיות בחיים! ישנם אנשים שחיים, אבל חייהם הם בבחינת מוות, יסורים, "וישאל את נפשו למות", כמו שכתוב ביונה הנביא (יונה ד, ח). זה שהאדם חי, זה עוד לא אומר שיש לו חיות נפשית. יתכן שהוא חי אך חסרה לו החיות. אדם יכול לשבת ליד הגמרא יום שלם, הוא עוסק בתורת חיים, אבל הוא עצמו אינו חי. הוא לומד מכל מיני סיבות והכרחים: כי אין לו ברירה אחרת, הוא צריך את הפרנסה של הכולל, לא נעים לו לעזוב או שאין לו לאן לעזוב, אבל בלימוד עצמו אין לו חיות והנאה. אם כן, כשבאים ומבקשים בר"ה שהקב"ה יתן לנו חיים, הבקשה הראשונה, החיצונית והבסיסית היא, לחיות כפשוטו, שלא נמות, ובנקודה זו איננו שונים מהבהמה והאווז, והבקשה השניה היא - שיהיה לנו חיות, תענוג בחיים, ושתענוג זה יבוא לנו מלימוד התורה הקדושה וקיום מצוותיה. ובאמת, פעמים רבות אדם מבקש בראש השנה על הנקודה החיצונית בלבד, שהקב"ה יתן לו חיים ולא ימות. הוא מבקש גם על צרכיו השונים - פרנסה, בריאות, שלום בית, בנים זכרים צדיקים ועוד רשימה ארוכה, כל אחד לפי צרכיו. כל זה הוא הנקודה החיצונית, אך היכן הוא הדגש הפנימי של היום?

הדין שבשני ימי ר"ה

כידוע ישנם שני ימים של ראש השנה. היום הראשון הוא יום הדין על הנשמות והיום השני הוא יום הדין על הגופים. ולכאורה, מה אכפת לנו מתי דנים את הנשמה ומתי דנים את הגוף? מתי שה' רוצה שידון, לשם מה עלינו לדעת זאת? ברור הדבר שהנדון ביום הראשון על הנשמה הכוונה לחיים הפנימיים שיהיו לאדם בשנה זו. דנים על האדם כמה חיות פנימית תהיה לו, כמה נשמה תהיה לו במשך השנה. יכול להיות שאדם קיבל חיים מהיום השני של ראש השנה. הוא כבר זקן בן תשעים והוסיפו לו עוד שנה. אבל ביום הראשון נגזר דינו למוות. מה יקרה איתו? הוא לא יהיה רשום בפנקס של בית הקברות באותה שנה, אך יהיו לו חיים גופניים ותו לא, חיים נטולי כל תוכן. הוא ישב בבית בלי טעם בחיים, בלי חיות.

ולאו דוקא זקן בן שבעים. גם אדם צעיר בן עשרים, יכול להיות שאין לו חיות! כמה ימים עוברים עלינו במשך השנה שאנחנו מרגישים שאין בהם חיות. מתפללים, מקיימים מצוות, ואף עוסקים בתורה מבוקר ועד לילה, אבל חסר ה"וחי בהם", אדם אינו מרגיש תענוג מהתפיסה הפנימית.

גם אם אדם יתבונן על השנה שעברה וירגיש שבאמת קיבל חיים, יערוך לעצמו את החשבון הבא: עשרים וארבע שעות יש ביום. אדם ממוצע ישן בין שש לשמונה שעות, ובזמן הזה הוא ודאי לא מרגיש חיות כלשהי. נשארו לו בין שש עשרה לארבע עשרה שעות, כל אחד לפי עניינו.

כעת יעשה חשבון נפש של יום אחד. לא מה הוא עשה. זהו סוג של חשבון הנפש נוסף השייך ליום השני של ראש השנה - מה הוא עשה - קיים מצוות או חלילה עבר עבירות. יפשפש במעשיו, ימשמש במעשיו, וישוב בתשובה שלימה הכוללת חרטה, וידוי וקבלה לעתיד, כמו שכתוב ברמב"ם.

ודאי שגם חשבון זה חייבים לעשות, אבל חשבון הנפש של היום הראשון של ראש השנה הוא, להתבונן כמה זמן ביום היתה לנו חיות. עוד לפני שבדקים ממה באה אותה חיות, ראשית כל - כמה זמן היתה חיות במשך היום?

אדם קם בבוקר, רץ לעמל יומו. מי שזכה - הלך למקוה, לא זכה - הלך מיד להתפלל. היתה לו חיות בתפילה הזו? שיבדוק. אם כן - כמה מתוך התפילה? גמר את התפילה, כל אחד לפי טרדותיו עם בני המשפחה, אכל ארוחת בוקר, הלך לכולל, למד ארבע שעות. כמה חיות היתה שם? הפסקת צהריים, ממשיך הלאה, כל אחד לפי סדר יומו.

מוכרחים לערוך לעצמנו חשבון נפש כפול: שלב ראשון מה עשינו, שזה שייך ליום השני של ראש השנה, אבל השלב הפנימי יותר הוא: כמה חיות היתה לנו במשך היום.

בודאי שלא כל הימים שווים. ישנם ימים שהיתה בהם יותר חיות וישנם ימים שכמעט ולא היתה בהם חיות כלל. אם אדם יהיה אמיתי עם עצמו, הוא עלול לגלות שהחיות שהיתה לו היום היא אולי מאיזה 'באדי' שאכל בארוחת הבוקר או מאיזה חיך טוב שמישהו חיך לעברו בשלב כלשהו ביום. זהו! מעבר לזה הוא פשוט רץ כל היום בלי להרגיש חיות פנימית.

ישנם גם אנשים שלא יבינו מה בדיוק הכוונה במושג 'חיות' - לא עצוב, לא שמח, 'חי'!! על מה מדברים כאן?

אבל אם אדם מעט מכיר את עצמו, הרי כשנולד לו ילד - הוא שמח שמחה גדולה. אז הוא הבין היטב מהי חיות. גם כשאכל מאכל הערב לחכו - חש חיות, כל אחד לפי ערכו. הרי לא יתכן שאין לו חיות מכלום, עליו רק לבדוק ולזהות ממה הוא חי. כמה זמן מתוך כל היום היתה לו חיות וממה היא באה לו. אם נמצא אצל האדם הממוצע יותר מעשר דקות ביום של חיות - זה כבר הרבה!...

להרגיש שהתורה נותנת חיים!

כמה אנשים באמת זוכים ללמוד תורה ובכל רגע להרגיש את העונג? לא רק לגמור את הסוגיא ולדעת אותה - שגם זה בודאי חיובי, אלא לקבל את החיות שהתורה נותנת ללומדיה?
הרי התורה היא תורת חיים, היא נותנת לאדם חיות. כך שנינו במשנה באבות (ו, ז): "גדולה תורה שהיא נותנת חיים לעושיה בעולם הזה ובעולם הבא, שנאמר: 'כי חיים הם למוצאייהם ולכל בשרו מרפא', ואומר: 'רפאות תהי לשרך ושקוי לעצמותיך', ואומר: 'כי אורך ימים ושנות חיים ושלוה יוסיפו לך'".
לא מספיק רק לדעת מה שכתוב בספרים הקדושים שהתורה היא תורת חיים ולהכיר שזו האמת. אם התורה נותנת חיים - צריכים להרגיש זאת!

אדם שרח"ל קיבל התקף לב, התעלף ועושים לו החייאה, מה שפעולת החייאה מחיה אותו זה לא רק כתוב בספרי הרפואה, אלא רואים זאת בפועל, בחוש: לפני רגע הוא שכב על הרצפה ללא חיות, הנשימו אותו, ולאט לאט הוא מתעורר.

כתוב בפסוקים ומבואר בדברי חז"ל הקדושים שהתורה הק' נותנת חיים ללומדיה, המצוות נותנות חיים וכך גם התפילה. אם כך כתוב ודאי שזו האמת. השאלה היא האם זה מורגש גם אצלי בתוך הלב! זהו עומק דברי המגיד ממזריץ' שהכתיבה והחתימה הן בלב האדם. זה לא רק כתוב בשמים, זה מתגלה גם אצלי. כשנגזר על האדם חיים בראש השנה - דבר זה נכתב אצלו בלב, כלומר, כמה חיות הוא ירגיש.

זה לא רק ענין סגולי שמתן שכרן לעתיד לבוא. התורה נותנת חיים לעושיה וללומדיה כאן בעולם הזה! אם אדם לומד כל החיים בלי טעם, רק כי הוא מאמין שלעתיד לבוא יהיה שכר - אין הקב"ה מקפח שכר כל בריה והוא יקבל את שכרו המגיע לו, אבל לא זו צורת החיים האמיתית.
אפילו אדם גדול אינו מסוגל ללמוד שנים-עשרה או ארבע-עשרה שעות בלי טעם! אם יש טעם - הוא לומד גם כשאין טעם, אבל ללמוד כל החיים בלי טעם, רק כי האדם רוצה להוציא תעודת הוראה, או מכל מיני שיקולים אחרים - זה מוות, לא חיים! הוא מקיים מצות תלמוד תורה ויקבל על כך שכר, אבל חסרה לו עצם תפיסת החיים!

אין הצלחה ללא חיות!

כשנתבונן על הדברים נראה, שאדם יכול להגיע בהכנה לראש השנה, ובעצם כבר גזר בעצמו שיהיה נידון ביום השני ולא ביום הראשון.

איך?

הוא ערך לעצמו חשבון נפש: מה עשיתי השנה, איזה עבירות. ידוע לו שהוא נכשל בשמירת העיניים, בלשון הרע, בהלבנת פני אנשים שאמר להם מילים לא במקום, הוא נכשל בביטול תורה, בתפילה שלא בזמנה, כל אחד מה שמכיר בנפשו.

הוא עושה חשבון נפש, מנסה לסדר את השנה הבאה, ומרגיש: או! ב"ה, בעז"ה נצליח. זה לא שבעים אחוז שהוא לא יצליח, וגם לא שמונים או תשעים אחוז. מאה אחוז שהוא לא יצליח! מדוע?

ראיתם פעם מת שיכול לקום בזמן לתפילה? לא. אדם לא יכול להילחם שנה שלמה לקום בזמן, אין כזה דבר! אנחנו לא כאלו גיבורים גדולים שמסוגלים להילחם כל בוקר לקום בזמן. יום אחד או יומיים אדם יחזיק מעמד, במיקרה הטוב שבוע או שבועיים, ואם עבר את הושענא רבה - זו כבר מדרגה... מעבר לזה - אין סיכוי!

הרי כולם יודעים: כל שנה מקבלים קבלות, ובמחילה מכבוד תורתם של כולם, תשעים ותשע אחוז מהן לא עומדות במבחן המציאות. מדוע? וכי לא רוצים? באמת רוצים. לא מתכוונים ברצינות? מתכוונים ברצינות! מה בכל אופן הבעיה?

התשובה מאוד ברורה: כאשר האדם דן מה הוא עושה ומה הוא לא עושה, הוא עורך חשבון נפש ומסדר לעצמו את השנה הבאה מה עליו לעשות. באופן כזה הוא בעצם מראש כבר קבע את גזר דינו של היום הראשון ושל היום השני. הוא עשה תשובה אמיתית כלפי המעשים, הקב"ה קיבל אותו ויתן לו חיים גופניים של היום השני. לעומת זאת על הנשמה, על החיות, הוא לא חשב, לא התבונן, בודאי שלא עשה תשובה, ממילא איך יקבל חיות לשנה הבאה!?

משל למה הדבר דומה, אדם בא למלך ומבקש ממנו: תן לי אבנים טובות, תן לי בית. אם לא ביקש שהמלך יתן לו גם מכונית, הוא לא יקבל.

אם אדם בא בראש השנה ומבקש בריאות, פרנסה, שיזכור את הלימוד, כל אחד עם צרור הבקשות שלו, אך חיות הוא לא מבקש - הוא לא יקבל חיות. הוא רוצה לזכור את הלימוד? הוא יהיה כמו מצלמה, דיסק של מחשב, זוכר הכל, אבל חיים אין לו!

מחשב, גם כזה שיש בו את כל התורה כולה - לעולם לא ייחשב כעצם חי. אף שהוא זוכר יותר טוב מכולם, אין אדם בדור שזוכר כמו המחשב, אבל סוף כל סוף הוא חפץ דומם, לא חי. העובדה שזוכרים דברים לא הופכת את האדם להיות חי.

כאשר התורה נותנת לאדם חיים והוא מתענג מלימודה - אז הוא יוצא מכלל מחשב ונעשה בן אדם היודע את התורה. זהו הבדל פשוט ומובן לכולם, אך כשמגיעים לחיי היומיום, פעמים רבות אנחנו עסוקים יותר בלדעת ולקיים ופחות בחיות של הדברים.

אי אפשר לקיים תורה ומצוות כהלכתן כאשר חסרה לאדם החיות בהן. אדם לא יכול להילחם כל השנה מלחמה עזה. עשרה ימים - עוד איכשהו מצליחים, וגם זה הרבה. כולנו מבינים שאם נצטרך להילחם שנה שלימה על מנת לשנות את עצמנו - אין סיכוי בעולם שנצליח!

איך בכל אופן ניתן להצליח?

מעולם לא ראינו שגוררים חתן לחופה. אם גוררים אותו לחופה - עדיף לו שלא יתחתן, כי ברור במאת האחוזים שבסופו של דבר יהיה כאן גט.

מדוע?

כי אי אפשר לבנות חיים של שבעים שנה על כפייה שכופים אותו להתחתן! אם הוא מבין שיש בחיים אלו עונג והוא שמח בהם - ודאי שיהיו גם קשיים, החיים מלאי התמודדויות, אבל יש לו מחד חיות, תענוג, ומאידך - התמודדות, והחיות נוסכת בו את הכוחות להתמודד. זהו עולם בריא, עולם טוב.

אדם שלא מרגיש טעם בתפילה, למה שיהיה לו כח לקום בבוקר? בודאי, הוא מאמין בן מאמין בתורה הקדושה, ושהקב"ה נתן זמן תפילה וזמן קריאת שמע, ומי שלא מקיים זאת ייכנס לגיהנם, ומחמת הפחד הוא רוצה בכל לבו לקום בזמן, אבל אדם לא מסוגל כל השנה לחיות רק על פחדים.

בודאי שגם היראה נצרכת, מוכרח שהיא תהיה, כי אי אפשר לקום רק מתי שמתחשק, ומתי שלא מתחשק לא לקום, אבל גם אי אפשר לקום שנה שלימה רק בגלל הפחד.

אם יש לאדם טעם בתפילה - גם אם לפעמים אין לו חשק, כאן היראה כבר תקים אותו מהמיטה, אבל יחד עם זאת הוא מוכרח שיהיה לו איזשהו טעם בתפילה.

ישנם אנשים שקמים כל בוקר בזמן, אך זה לא נובע מטעם בתפילה. בטבעם הם אוהבים סדר יום מאד מוגדר. אם הם קמים חצי שעה מאוחר - הראש שלהם כבר לא במקום. להבדיל, הם גם אנשים שקמים בשש וחצי בבוקר לעבודה ובשבע נמצאים שם. זה לא קשור לתורה ולא קשור למצוות, רק לטבעם המסודר, אך עדיין יתכן בהחלט שאין להם שום טעם בתפילה.

כשיש חיות פנימית - פחות פונים החוצה

נתבונן לרגע על יום פשוט ורגיל מתוך השנה שעברה עלינו.

ב"ה כולנו מתפללים, מניחים תפילין ולומדים תורה. בודאי שצריך להיות מוסיף והולך בכל הפרטים, אך עוד לפני המוסיף והולך, נתבונן במה שאנו כן עושים, כמה חיים יש שם.

הולכים ברחוב, כמה אנשים שמחים פוגשים? מעט מאוד. נכנסים לתוך בית המדרש, כמה אנשים שמחים רואים? גם, די מעט. היכן ההגיון? אדם זוכה ללמוד תורת ה' שבע ושמונה שעות ואין לו שמחה? היכן היא נאבדה?!

הרי בהסתכלות פשוטה, מאמינים אנו שעיקר החיים הוא תלמוד תורה שבעז"ה מביא לידי מעשה. זוהי תכלית החיים. אם כן, אדם שזכה להקדיש את רוב יומו ללימוד התורה, למה שלא יהיה שמח? הרי זהו חשבון פשוט. בשכל - אין תשובה!

כי אכן הבעיה אינה בשכל. הבעיה היא בלב אשר רוצה דברים אחרים! בשכל, אדם באמת מגיע להכרה מאוד ברורה: יש בורא עולם, הוא נתן תורה מן השמים, עיקר קיום העולם על לימוד התורה וזה מה שמוטל עלי לעשות. ההכרה מאוד ברורה, לא נראה שהיא מסופקת אצל מישהו מאיתנו.

הבעיה היא שהדברים נמצאים אצלנו במוח, לא בלב, ואז חיות אי אפשר לקבל מכך, ובן אדם הרי מוכרח שתהיה לו חיות ממש, הוא לא יכול לחיות בלי חיות, ממילא הוא חייב לקבל זאת מדברים אחרים. הוא יקבל זאת מאכילת מעדנים, מקריאת ספר או מכל מיני דברים חיצוניים אחרים, אבל אי אפשר לחיות בלי להרגיש חיות. זה לא קיים. אם אדם אינו מקבל את החיות מהתורה, מהמצוות, מהתפילה, מהאמונה ומהקשר לבורא עולם - הוא מוכרח לקבלו ממקור אחר.

יכול להיות שאדם יושב ולומד, מקיים את המצוות ומתפלל, אבל את החיות הוא מקבל מדברים אחרים לגמרי, כמו אדם מהרחוב - לא פחות ולא יותר! הוא עושה פי אלף ממה שעושה אדם ברחוב, אבל את החיות הוא מקבל מבחוץ, לא מבפנים.

בסיום התפילה הוא לא מרגיש חיות. גם בסיום סדר א' הוא לא מרגיש חיות. הוא חייב לצאת קצת בהפסקת צהריים לשאוב חיות ממש, אחר: כוס קפה וסיגריה, פטפוטים, או כל דבר אחר. אבל הוא מוכרח שתהיה לו חיות כלשהי.

כשאדם אוכל מאכלים גשמיים, הוא מתענג, מרגיש טוב מאוד בתוכו, הוא לא זקוק להסברים מדוע. תינוקות בני שנתיים רודפים אחרי ממתקים, למרות שאף אחד לא הסביר להם אף פעם שהממתקים טעימים. הם פשוט מרגישים זאת.

כאשר לאדם יש תענוג מהלימוד, בסיום סדר א' הוא מרגיש טוב עם עצמו. התורה החייתה אותו מחמת שיש לו נשמה בתוכו והנשמה ניזונה מעמל התורה. הוא זכה ללמוד, להבין, זכה להתחבר אל

התורה בעומק נפשו, ואז הוא יוצא עם הרגשה טובה מאוד. ממילא ביציאתו אל הרחוב, באופן טבעי עיניו שוב אינן צריכות להביט על דברים אחרים כי יש לו חיות פנימית. אדם שיש לו עם מה לחיות בפנימיותו - פחות פונה החוצה, אדם שאין לו כל כך עם מה לחיות פנימה - באופן טבעי מחפש יותר בחוץ.

תיקון המעשים - לאחר שישנו מזון תמידי

במשך השנה עלינו להתמודד עם הרבה קשיים. כל אחד מכיר את הקשיים שהוא נתקל בהם. הפתרון בדרך כלל אינו קבלות מעשיות. בודאי שצריך גם לקבל קבלות אך לא הן הפתרון. משל למה הדבר דומה, אדם לא מרגיש טוב. הוא הולך לרופא, הרופא בודק אותו ומורה לו לבלוע שלושה כדורים ביום - בוקר, צהרים וערב. כך יתפא. הוא חוזר הביתה ומפסיק לאכול ולשתות. מה קרה? הרופא הרי אמר לו ליטול שלושה כדורים ביום, ואם כך - אין צורך בנוסף גם לאכול ולשתות...

בני משפחתו מזהירים אותו: אם תמשיך כך - אחרי כמה ימים תעבור מן העולם! אני לא מבין, הוא שואל, הרי הרופא אמר לי ליטול שלושה כדורים ליום? התשובה: עליך לאכול כמו שצריך, לשתות כמו שצריך, ובכדי לרפא את המחלה לקחת שלושה כדורים ביום, אך משלושה כדורים ביום לא ניתן להתקיים. יש לנו בעיות, כל מיני חולי וכל מיני מדוה, ואכן זקוקים אנו ל'כדורים', תיקונים לרפואת הנפש ורפואת הגוף, אבל לפני הכל עלינו לאכול את לחמה של תורה ולשתות את מימיה ואת יינה. כאשר יש לנו מקור חיות פנימי מהתורה הקדושה ומצוותיה - הרי שיש לנו מזון תמידי, ומעתה כאשר מתעוררות בעיות יש לחפש להן פתרון בדוגמת קבלה מעשית. אבל כאשר אין מזון תמידי לשנה הבאה - איך נוכל לתקן את הדרוש תיקון בשנה הבאה!?

ברור לי שלכולם ישנה כוונה טוב ורצון עמוק להיות יותר טובים ממה שהיו בשנה שעברה, אבל רצון לבד לא מועיל.

למשל: אדם רוצה להיות מזכה הרבים, הוא רוצה שכל היהודים ברחבי העולם יאמרו תהלים. לשם כך עלה בדעתו הרעיון להדפיס שש מליון ספרי תהלים, לזיכוי הרבים. הבעיה היא שספר תהלים אחד עולה עשרה שקל, כלומר הוא זקוק לששים מליון שקלים שאינם בנמצא אצלו.

הכוונה שלו טובה, הרצון מצוין, ועליו לשפוך תפילה לפני בורא עולם שיזכה אותו, אבל בינתיים אין לו ששים מליון שקלים ביד, וממילא אין באפשרותו כרגע לגשת לדפוס ולעשות הזמנה של ששה מליון ספרי תהלים.

כולנו רוצים לתקן את השנה הבאה, אבל אם אין לנו ממה לחיות איך נתקן?! ישנן הרבה בעיות, ואנשים מנסים בעז"ה לתקן כל מיני עניינים: אחד מתקן את ענין הצניעות, השני את האינטרנט, השלישי מתקן שמירת הלשון. כולם צודקים. כל אלו עבירות גמורות ויש לתקן. אבל מה השורש של הדברים? מדוע באמת בני אדם מגיעים לבעיות האלה? בודאי שקל לומר: תראה, זה הדור, זה הרחוב, היצר הרע שולט!... הכל נכון, אבל היכן נעוץ שורש הבעיה? שורש הבעיה הוא שכאשר אין לאדם חיים פנימיים הוא חייב לחפש משהו. "הבטלה מביאה לידי שעמום" (כתובות נט ע"ב).

מהי "בטלה"? שאין לאדם מה לעשות? לא. אדם יכול לשבת בבית המדרש מבוקר עד ערב וללמוד, לא להתבטל, ועם כל זאת הוא בבחינת "יושב בטל כישן דמי", כי בלב אין לו חיות. המוח עבד, הבין, התייגע, אבל הלב ריק, וכשנגמר הסדר, המוח כבר גמור לחלוטין, הוא התייגע, אבל הלב ריק, כעת הוא יוצא החוצה לחפש לעצמו איזשהו מילוי. רואה כאן, קורא שם, נגרר.

כמו שכתב הרמב"ם (הל' איסור"ב פכ"ב הכ"א): "שאינו מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה". אם הלב היה מלא בחכמה - היתה זו תורת חיים, ואז היה לאדם סיפוק בעבודתו הרוחנית. אדם שיש לו סיפוק - הרבה פחות מחפש דברים מבחוץ.

לדוגמא: אנשים שיש להם בעיות בתוך הבית - מחפשים מילוי מבחוץ. אדם שחי בבית טוב - באופן טבעי יש לו פחות גירויים מהחוץ.

מי שבתוך לבו יש לו מקור חיות, מיום של עמל התורה, קיום המצוות, תפילה אמונה וקשר לבורא עולם הוא יוצא חי - אדם כזה אינו מחפש בחוץ כי יש לו מקיים של חיים. אדם מחפש בחוץ רק כאשר בתוכו ריק, בתוכו חסר, ואז אין לו גם כלים להתמודד עם הגירויים שהוא רואה. אם אין לו חיות מתוכו - הוא יחפש זאת בחוץ והוא מסוגל להיגרר לשם.

נבין אם כן, שלפני קבלות מעשיות, ולפני תיקון כל מיני דברים הצריכים תיקון - בכדי שנוכל לתקנם אנחנו צריכים מקור של חיות בתוכנו.

בודאי שאי אפשר לשלול את תפילת האדם על כל צרכיו, אבל כמו שהוזכר בתחילה, ראשית כל על האדם להבין שהדבר שחסר לו בחיים זו חיות דקדושה. יכול להיות שיש לו ריבוי מעשים של קדושה ומיעוט חיות בתוך הקדושה.

לכן, הדבר הראשון עליו מתפללים בראש השנה הוא: "זכרנו לחיים", שתהיה חיות בחיים הללו!! כמה אנשים חיים ואין להם חיות, כמה חיות ישנה אצל כל אחד מאיתנו. עלינו לבקש ולהתחנן, כל אחד לפי מדרגתו: רבש"ע, תוסיף לי חיות בחיים, שתהיה לי חיות פנימית בקרבי.

כאשר תהיה לו חיות פנימית, יוכל לבקש גם על הפרנסה, על הבריאות, על כל מה שנצרך לו, אבל ההכנה לראש השנה צריכה להתחיל בהתבוננות כמה חיות היתה לו בתוך החיים של השנה שעברה, וממה. כאשר האדם מתבונן על כך הוא יהיה מבוהל לראות ממה הוא חי.

כאשר ברור לו ממה הוא חי, הוא בא בתחינה אמיתית לבורא עולם: "זכרנו לחיים", אבל איזה חיים? "למענך אלקים חיים", חיים כאלו שהחיות שלי תהיה בעבודת הבורא, חיים שכשאלמד תורה בסדר א', אצא בסופו עם הרגשה פנימית בלב של אדם חי. חיים שכשאגמור את תפילת שחרית אצא מבית הכנסת עם הרגשה פנימית של חיות מחמת הקשר והדיבור עם בורא עולם. כאשר התפילה עם חיות והתורה עם חיות - גם את המעשים ניתן לתקן.

מה שנשאר - תורה ומצש"ט בלבד

בעולם הבא אין מעשים. "למתים חופשי" - חופשי מן המצוות. כאשר הנשמה עולה לגן עדן - אין שם תרי"ג מצוות בפועל לקיים. אין שם לא טלית, לא סוכה ולא שופר.

מה הם, אפוא, החיים לעתיד לבוא?

החיים לעתיד לבוא אלו נקודות החיות שהיו לאדם כאן בעולם הזה. החיות שאדם קיבל מלימוד התורה, החיות שקיבל מהמצוות, החיות שקיבל מהתפילה, מהאמונה, מהקשר לבורא עולם - זה מה שנשאר לו ביום המוות. "שבשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות אלא תורה ומעשים טובים בלבד" (אבות ו, ט).

מה הכוונה "תורה ומעשים טובים"? שאם הוא חיבר ספר יכניסוהו יחד עמו לתוך קברו?

לא. אותה חיות שהיתה לו בתורה ובמצוות - היא זו שנשארת לו. המצוות בפועל כבר עברו חלפו מן העולם מזמן. הסוכה שהיתה לו כבר התפרקה, האתרוג נרקב. מה שנשאר מהמצוה הוא ה'רשימו' שבלב, החיות הנמצאת בתוך לבו של האדם.

התורה היא תורת חיים והמצוות הן מצוות של חיים. מה נשאר לאדם לאחר הלימוד ולאחר המצוה?

ואמנם בלימוד עוד האדם יכול לסבור: מה פירוש מה נשאר לי? אני זוכר את מה שלמדתי! אבל במצוות אנחנו הרי מבינים שזה לא קיים, לא נשאר כלום, חפצים אינם נשארים קיימים. גם בתורה, הזכרון הוא החלק החיצוני שנשאר לנו מהתורה. החלק הפנימי זו התורת חיים, חיות הקדושה שבתוך התורה. אדם עובר יום בו הוא למד תורה וקיים מצוות. בסוף היום הוא מתבונן מה יצא לו. כמה חיות שהיתה ביום הזה - זה מה שנשאר.

ההבדל התהומי - חיות בלימוד!

ידועים דברי הגמרא (ראש השנה טז ע"ב): "שלושה ספרים נפתחין בראש השנה, אחד של רשעים גמורין, ואחד של צדיקים גמורין, ואחד של בינוניים. צדיקים גמורין - נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים, רשעים גמורין - נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה, בינוניים - תלויין ועומדין מראש השנה ועד יום הכפורים. זכו - נכתבין לחיים, לא זכו - נכתבין למיתה".

והקשו תוספות: הרי נחזי אנו שבפועל בכל שנה ישנם רשעים שממשיכים לחיות וישנם צדיקים שמסתלקים מן העולם? ותירצו ש"כל זה דקרי הכא גבי רשעים מיתה וגבי צדיקים חיים כלומר לחיי העולם הבא".

מה ביאור הדברים? אם מדובר על העולם הבא - שידונו עליו לעתיד לבוא, בהגיע יום הדין הגדול והנורא בו ידונו כל אדם האם הוא זוכה לעולם הבא. לשם מה צריכים לדון עכשיו על העולם הבא? תשובה לדבר: בעולם הבא אין את החיים החיצוניים, רק חיות פנימית. אדם נידון על העולם הבא אין הכוונה שנדון מה יהא עמו בעולם הבא, אלא כמה חיות שהיא בבחינת עולם הבא - יש לו כעת. יתכן ובראש השנה נגזר על אדם מחד לחיות שלוש מאות ששים וחמש יום, ומאיךך - רבע שעה. הכיצד?! הוא חי כל השנה כולה, אבל נקצבה לו רבע שעה בלבד של חיות במשך השנה. יש לו כמה רגעי התרוממות שהוא מרגיש בהם איזושהי חיות. מעבר לזה - עד תשרי הבא הוא מת, החיות הזו כבר נגמרה.

לאמור: אם רואה אדם שהוא עבר את השנה, לא בהכרח שהוא באמת חי את כל השנה! עומדים אנו לפני השנה החדשה הבעל"ט, ודבר ראשון עלינו לבקש שתהיה לנו חיות בתוך החיים. אדם מטבעו רגיל להתמקד בבקשה להוסיף בכמות, ובודאי שזה דבר חיובי, אבל במקביל להוספה בכמות נצרכת גם הוספה באיכות - איכות פנימית בתוך הנפש, כמה האדם חי.

בנקודה זו בעצם נעוץ ההבדל בין הצדיקים הגדולים לאנשים היותר פשוטים. יתכן ששניהם ישבו ליד הגמרא ארבע שעות ולא ירמו עיניהם ממנה אפילו לרגע, שניהם ישקיעו את כל המוח בהבנת הסוגיא - ועם כל זאת, הצדיק חי ארבע שעות וזה שלידו אולי דקה, אולי שתיים ואולי שלוש. למה? כי על הצדיק נגזרו ארבע שעות חיות, ועל השני נגזרו ארבע שעות לימוד גרידא, ללא חיות. זהו הבדל תהומי!

אנחנו מבקשים לזכות ללמוד תורה, לזכות לדעת את התורה, אבל צריך לבקש שנזכה שהתורה תהיה "כי הם חיינו", שכשנלמד אותה נרגיש חיים, שיהיה לנו ממנה מקור של ניקה. מי יכול להעיד שעברה עליו שנה שמחה? אדם אומר: איך אשמח, הרי היתה לי בעיה רפואית עם הילד, פרנסה בקושי, חובות וכו', כל אחד וההסברים שלו למה לא. לא זו התשובה. התשובה היא שלא היה לו מקור של חיות, רק בעיות, ממילא באמת הוא לא יכל לשמוח. אבל אם יש לאדם מקור של חיים לאורך כל היום - אין לזלזל בבעיות, הבעיות הם אכן דבר שמפריע, אך אין בכוחן לעקור ממנו את כל החיות שהוא מקבל מהתורה ומהמצוות. הוא חי בתוכם ומשם הוא יונק.

ידיעת המציאות, לא רעיון בעלמא!

כאן עלינו להדגיש: זו איננה שיחת התעוררות, לא רעיון מוסרי. זוהי פשוט מציאות! שנת תשס"ז איננה 'רעיון' המובא באיזשהו ספר. כל אחד חווה זאת על בשרו במשך השנה. אנחנו כבר לא ילדים המתייחסים לחיים בקלילות. כאנשים מבוגרים יודעים אנו מה פירוש הדבר לעבור שנה בעולם הזה, על כל הקשיים הכרוכים בכך. אנחנו מבינים גם שהשנה הבאה איננה דבר הכתוב בלוח שנה בלבד. השנה הבאה זו מסכת שלימה שכל אחד יצטרך לעבור, ואף אחד לא יודע מה היא טומנת בחובה כלפיו. זו המציאות. כעת בידינו הבחירה איזו מציאות נעבור בשנת תשס"ח הבאה עלינו לטובה. הרי טבע העולם שלא הכל ניתן לאדם. אפילו לאבות הקדושים, כל השבעה רועים, אם מתבוננים מעט בתולדות החיים שלהם רואים שהיו חסרים דברים, לא היה להם הכל. לא על כולם נגזר בראש השנה בריאות בשפע, פרנסה בשפע, שלום בית בשפע, ילדים בריאים ומחונכים - לא! אברהם אבינו, עד שהיו לו ילדים חלפו מאה שנה. והרי כל שנה בהגיע ראש השנה הוא ודאי התפלל על כך - ולא נענה. יצחק ורבקה היו עקרים. קבלו זאת בראש השנה הראשון? לא. כך גם יעקב אבינו

שלא היה לו מה לאכול. מה כן היה לאבות הקדושים? חיות בלב! אפילו שהיו עקרים, אפילו אם היה חסר בפרנסה, אפילו כשיוסף נאבד ליעקב - היה להם ממה לחיות.

ודאי שהיה להם קשה. יעקב אבינו היה אבא, ובנו נעלם לעשרות שנים, ואכן רואים שהוא התאבל - "ויתאבל על בנו ימים רבים" (בראשית לז, לד). אבל הוא לא רק התאבל, היה לו גם מקור מהיכן לחיות!

ישנם אנשים היום שרח"ל שכלו את ילדיהם ואז אין עם מי לדבר. למה? כי יש להם רק אסון בלי מקור של חיים. אי אפשר להתמודד עם מצב כזה.

אם יש לאדם חיות - ברגע שרח"ל באה עליו איזושהי צרה, זה קשה, זה לא נוח, נדרשת התמודדות חזקה באמונה, אבל גם יש מהיכן לחיות.

הרי אנחנו לא משלים את עצמנו שבאמת בשנה הבאה לכולם לא יהיה חסר כלום. מאז שנברא העולם, מחטא אדם הראשון, תמיד קיים חסרון. רק כשיבוא משיח יהיה הכל.

מה שכן יכולים אנו לצפות, שבשנה הבאה תהיה לנו חיות לאורך השנה, שנשמטנו תהיה גלויה ויהיה לנו ממה לחיות, ואז יהיה לנו כח להתמודד עם כל המקרים העוברים על כל אחד ואחד בימי חיו. הקב"ה נותן לנו כח להתמודד, רק עלינו לבקש זאת, שיהיה לנו מקור של חיים.

ה' יעזור לכולם לזכות כל אחד ואחד להבין שמה שחסר בעיקר הוא לא "כתבנו לחיים", עוד שנה של חיים. אנחנו מחפשים חיים שיש בהם חיות.

שנזכה כולנו יחד, עם כל כנסת בית ישראל, להכיר שהחיים האמיתיים זו היניקה מתוך הנשמה הקשורה לבורא עולם, ונזכה לגלות את הכוחות הללו בפועל ע"י שיכתבנו הבורא בספר החיים "למענך אלקים חיים".

שאלות בכל הנושאים יתקבלו בברכה
במערכת השו"ת ויועברו למורינו הרב שליט"א
דוא"ל: rav@bilvavi.net | פקס: 03-548-0529

[לקבלת תשובה בפקס, נא לציין מספר פקס שזמין תמיד, או את מספר התא-קולי של הפקס]
הבהרה: מעת קבלת השאלה במערכת, זמן החזרת התשובה נמשך בין כשבוע לשלושה שבועות על דרך כלל. אם
לא נתקבלה תשובה עד זמן זה, ניתן לפנות למערכת על מנת לברר את סיבת הדבר [בצירוף מספר השאלה], באופנים
הבאים:

דוא"ל: info@bilvavi.net | פקס: 03-548-0529

■
לקבלת העלון השבועי בדוא"ל,
וכן מקבץ שאלות ותשובות לפי סדר הפרשיות,
יש לשלוח בקשה לכתובת:
info@bilvavi.net

[לקבלת העלון השבועי והשו"ת דרך הפקס, יש לשלוח בקשה למספר הפקס 03-548-0529]

לבירורים בנושאי "בלבבי משכן אבנה" ניתן לפנות למערכת באופנים הבאים:
טלפון 052-763-8588 ■ פקס 03-548-05294 ■ ת.ד. 16452 ירושלים מיקוד
info@bilvavi.net ■ 9116302

שיעורי מורינו הרב שליט"א מופיעים ב"קול השו"ת"
ישראל 073.295.1245 | USA 718.521.5231

■
שיעורים שבועי

אנציקלופדיה מחשבה
חולון יום ד' 20:30
משפ' אליאס
רח' קדמן 4
לפרטים 050.418.0306

אנציקלופדיה עבודת ה'
ירושלים - יום ג' 20:30 בדיוק
ישיבה ראשית חכמה
רח' בן ציון אטון 8 הר חוצבים
לפרטים 052.765.1571